

Burmistrz Pełczyc

**Sprawozdanie Burmistrza Pełczyc
z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
Gminy Pełczyce na lata 2024-2027**

za lata 2024-2025

1. Podstawowe informacje dotyczące gminnego programu opieki nad zabytkami, cele Programu dla Gminy Pełczyce

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Pełczyce na lata 2024-2027 uchwalony został przez Radę Miejską w Pełczycach uchwałą nr XL.392.2024 z dnia 19 marca 2024 roku.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U.2024 poz.1292) Burmistrz sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy. W oparciu o przytoczony przepis sporządzone zostało niniejsze sprawozdanie.

Priorytety i cele Gminnego Programu Ochrony Zabytków Gminy Pełczyce na lata 2024-2027 zostały określone zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z art. 87 ust. 2 określono, że program ten ma na celu w szczególności:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

2. Sposób realizacji celów programu

Realizacja Programu opieki odbywa się w oparciu o trzy priorytety oraz następujące kierunki działań i działania:

- I. Ochrona i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego gminy Pełczyce:
 - 1) kierunek działania: tworzenie warunków prawnych dla właściwej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

- a) działanie 1: przyjęcie przez radę Miejską stosownej uchwały Programu opieki nad zabytkami gminy Pełczyce;
 - b) działanie 2: stała aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Gminy Pełczyce;
 - c) działanie 3: coroczne przeznaczanie środków z budżetu gminy Pełczyce przeznaczonych na udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
- 2) kierunek działania: Ochrona krajobrazu kulturowego gminy:
- a) działanie 1: opracowanie studium historyczno-krajobrazowego gminy Pełczyce;
 - b) działanie 2: kompleksowa weryfikacja zasobów zabytkowych na terenie gminy Pełczyce na potrzeby Gminnej ewidencji Zabytków;
 - c) działanie 3: realizacja programu ochrony zabytkowych cmentarzy.
- II. Zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego gminy Pełczyce dla rozwoju turystyki:
- 1) kierunek działania: wykorzystanie wartości dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla kreowania projektów turystyki kulturowej:
- a) działanie 1: wykorzystanie potencjału turystycznego i promocyjnego Szlaku Cysterskiego dla aktywizacji ruchu turystycznego na terenie gminy;
 - b) działanie 2: Organizacja Jarmarku cysterskiego jako wydarzenia cyklicznego – sporządzenia analizy popytu;
- III. Edukacja i promocja – dziedzictwo kulturowe jako podstawa budowania tożsamości i świadomości „małej ojczyzny” – Gminy Pełczyce:
- 1) kierunek działania: działania edukacyjne w zakresie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego Gminy Pełczyce:
- a) działanie 1: kreowanie i wspieranie programów edukacyjnych kierowanych do użytkowników i właścicieli obiektów zabytkowych w zakresie stosowania zasad konserwatorskich;
 - b) działanie 2: program wsparcia dla zawodów unikalnych i ginących – ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego Gminy Pełczyce;
 - c) działanie 3: inicjowanie i organizowanie wydarzeń związanych z propagowaniem i promocją idei ochrony dziedzictwa kulturowego;

- d) działanie 4: inicjowanie i wspieranie projektów/zajęć edukacyjnych związanych z ochroną i upowszechnianiem wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym;
- 2) kierunek działania: promocja materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego Gminy Pełczyce:
- a) działanie 1: organizacja corocznego konkursu Burmistrza Pełczyc na najlepiej zadbane zabytki na terenie gminy;
 - b) działanie 2: promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze konserwacji obiektów zabytkowych;
 - c) działanie 3: umieszczenie na zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znaku informacyjnego „Zabytek chroniony prawem”.

Gmina Pełczyce wykonuje zadania z zakresu opieki nad zabytkami samodzielnie bądź też przy wsparciu gminnych jednostek organizacyjnych (ZGKiM, szkoły, przedszkole, gminne placówki kultury – biblioteka, ośrodek kultury). Na potrzeby realizacji ww. założeń programowych przyjęto następujące instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podejmowanie uchwał w sprawie dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie z środków zagranicznych, nagrody, ulgi finansowe, aktywne pozyskiwanie środków z różnych źródeł na realizację prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy oraz wspieranie innych właścicieli w pozyskiwaniu środków finansowych na prowadzenie prac konserwatorskich przy innych niż gminne obiektach zabytkowych),

- społeczne (wdrożenie stałego systemu konsultacji społecznych projektów i dokumentów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego; realizacja badań opinii społecznych odnośnie planowanych działań i projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, ale także wykorzystaniem go do np. rozwoju turystyki kulturowej; inspirowanie i koordynowanie działań edukacyjne i szkoleniowych dla właścicieli obiektów zabytkowych; rozwijanie współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi w zakresie wszelkich działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego);
- kontrolne (wprowadzenie systemu monitorowania realizacji zapisów dotyczących dziedzictwa kulturowego w strategicznych dokumentach gminnych oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacyjne (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, właścicielami obiektów zabytkowych, instytucjami kościelnymi).

Przyjęty sposób realizacji *Programu opieki* ma doprowadzić do:

- wdrożenia konsekwentnej polityki samorządu w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, w tym w szczególności w sferze polityki przestrzennej i w odniesieniu do urbanistycznego rozwoju gminy,
- wdrożenia norm prawnych oraz dobrych praktyk w sferze ochrony krajobrazu kulturowego gminy,
- racjonalnego wykorzystania środków finansowych pochodzących z budżetu gminy do prowadzenia lub wspierania prac konserwatorskich przy zabytkach oraz wypracowania polityki pozyskiwania środków (na realizację zadań konserwatorskich i rewitalizacyjnych) na rzecz miasta oraz w ramach partnerstw z innymi podmiotami,
- włączenie lokalnej społeczności w działania na rzecz opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym gminy i wspieranie aktywności w tej sferze organizacji społecznych,

- wspieranie działań edukacyjnych, promujących dziedzictwo materialne i niematerialne gminy, stworzenie mechanizmów wspierania w tej sferze aktywności instytucji kultury oraz organizacji społecznych.

3. Realizacja celów gminnego programu opieki nad zabytkami w latach 2024-2025

W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych i możliwych instrumentów prawnych, finansowych, społecznych itp., były podejmowane działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie gminy.

W 2009 r. została opracowana Gminna Ewidencja Zabytków. Dokumenty są udostępniane zainteresowanym podmiotom (w Referencie Inwestycji, Nieruchomości i Planowania Przestrzennego). Wszystkie projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego dla obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W 2024 roku Gmina Pełczyce przyznała nw. dotacje:

WYKAZ DOTACJI PRYZNANYCH PRZEZ GMINĘ W 2024 ROKU			
Podmiot otrzymujący dotację	Obiekt zabytkowy i zakres prac objętych dotacją	Kwota dotacji w zł	Uchwała Rady Gminy/ Rady Miejskiej
Parafia w Będargowie	Kościół filialny w Jarosławsku, zabezpieczenie więźby dachowej (niszczenie korników)	6 000,00 zł	Uchwała budżetowa
Parafia w Pełczycach	Kościół parafialny w Pełczycach, prace modernizacyjne – instalacji elektrycznej	114 433,00 zł	Uchwała budżetowa
Parafia w Zamęcinie	Kościół filialny w Nadarzynie, remont ścian	17 500,00 zł	Uchwała budżetowa

<p>Wspólnota Mieszkaniowa ul. B. Chrobrego 29 w Pełczycach</p>	<p>Budynek przy ul. B. Chrobrego 29 w Pełczycach, remont elewacji</p>	<p>11 440,11 zł (środki z budżetu gminy Pełczyce) oraz 92.560,87 zł z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków</p>	<p>Uchwała Nr XXXVII.374.2023 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji z budżetu Gminy Pełczyce dla Wspólnoty Mieszkaniowej ul. B. Chrobrego 29 w Pełczycach na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do gminnej ewidencji zabytków na 2024 rok</p>
<p>Wspólnota Mieszkaniowa ul. Kościuszki 3 w Pełczycach</p>	<p>Budynek przy ul. Kościuszki 3 w Pełczycach, docieplenie budynku, wymiana stolarki oraz pokrycia dachowego.</p>	<p>53 149,80 zł (środki z budżetu gminy Pełczyce) oraz 430 030,20 zł z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków</p>	<p>Uchwała Nr XXXVII.373.2023 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji z budżetu Gminy Pełczyce dla Wspólnoty Mieszkaniowej ul. Kościuszki 3 w Pełczycach na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do gminnej ewidencji zabytków na 2024 rok</p>
<p>Wspólnota Mieszkaniowa ul. Starogrodzka 12 w Pełczycach</p>	<p>Budynek przy ul. Starogrodzkiej 12 w Pełczycach, docieplenie budynku, wymiana stolarki oraz pokrycia dachowego z dachówki zakładkowej cementowej i blachy</p>	<p>67.071,31 (środki z budżetu gminy Pełczyce) oraz 542 667,85 zł z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków</p>	<p>Uchwała Nr XXXVII.372.2023 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji z budżetu Gminy Pełczyce dla Wspólnoty Mieszkaniowej ul.</p>

	na dachówkę ceramiczną karpiówkę oraz papę termozgrzewalną.		Starogrodzka 12 w Pełczycach na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do gminnej ewidencji zabytków na 2024 rok
--	---	--	--

W 2025 roku Gmina Pełczyce przyznała nw. dotacje:

WYKAZ DOTACJI PRYZNANYCH PRZEZ GMINĘ W 2024 ROKU			
Podmiot otrzymujący dotację	Obiekt zabytkowy i zakres prac objętych dotacją	Kwota dotacji w zł	Uchwała Rady Gminy /Rady Miejskiej
Parafia w Pełczycach	Kościół filialny w Bolewicach pw. Matki Boskiej Częstochowskiej Wykonanie dokumentacji projektowej i przygotowanie programu prac konserwatorskich	10 000,00 zł	Uchwała budżetowa

W celu wyeksponowania obiektów dziedzictwa kulturowego dla potrzeb turystycznych i społecznych podejmowane są różnokierunkowe działania mające na celu promocję obiektów zabytkowych np. w materiałach promocyjnych i informacyjnych przygotowywanych przez Gminę Pełczyce lub stowarzyszenia, których Gmina jest członkiem (m.in. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich, Lokalna Grupa Działania „Lider Pojezierza”).

Pracownicy Urzędu Miejskiego (Referatu Inwestycji, Nieruchomości i Planowania Przestrzennego) na bieżąco udzielają informacji dot. rejestru zabytków oraz możliwości pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na poprawę istniejącego stanu. Pracownicy niejednokrotnie pomagają organizacjom/stowarzyszeniom w przygotowywaniu wniosków aplikacyjnych.

4. Podsumowanie

W okresie 2 ostatnich lat cele zawarte w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Pełczyce na lata 2024-2027” były realizowane w miarę możliwości dostępnych środków prawnych, ekonomicznych i finansowych. Wytyczne ujęte w Programie oraz działania podejmowane przez różne podmioty na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego stanowią będą podstawę do określenia dalszych planów na rzecz zachowania obiektów zabytkowych.

Anna Kochanowicz

Burmistrz Pełczyc